پەیوەندیی نێوان
رۆشنبیرو دەسەڵات لەدوای راپەڕینەوە

کاروان عومەر کاکەسوور
Karwankaskasur@yahoo.co.uk

رۆشنبیر کە لەلەگەڵ راپەڕیندا بەمانایەکی نوێ و بەپڕۆژێکتی نوێ خۆی ناساند، بڕیاری دابوو هیچ سازشێك لەگەڵ دەسەڵاتدا نەکات، یەکەمین هێرشی رۆشنبیرمان بۆ سەر رۆشنبیریی حیزبی بوو. لەوەیاندا بەچاکی سەری گرفتەکەی دۆزیبووەوە، بەڵام رۆشنبیر ئەوەندە بڵند فڕی، کە پاشان هەر فریای ئەوە کەوت ماناکانی فڕین تەئویل بکات و ئاگای لەمەسەلە بنەڕەتییەکانی نەما. رۆشنبیری حیزبی بەئاسانی توانی لەو هەڵەتەبوونەیاندا زۆربەیان راو بکات. بۆ ئەوەش دانێکی زۆر کەمی بۆ ڕۆ کردن. وەکو وەرگێڕانی بەرهەمی یەکەمیان بۆ سەر زمانێکی دراوسێ. چاوپێکەوتنێکی خراپ لەگەڵ دووەمیان. نووسینێکی لاواز لەبارەی سێیەمیان. چاپکردنی کتێبێك بۆ چوارەمیان. بەوەش رۆشنبیریی حیزبی ئابڕووی خۆی کڕیەوە. کار بەوە گەیشتن چەمکی (رۆشنبیریی حیزبی) بەتەواوی لەنووسینی ئەو نووسەرانەدا نەما. رۆشنبیری حیزبی توانی دەوری برۆکەر لەنێوان دەسەڵات و رۆشنبیری سەربەخۆدا ببینێت بەو مەبەستەی بۆ خۆیان پەیمانی نهێنی ببەستن، بەڵام باوەڕ ناکەم ئەو پەیمانە نهێنییانەی رۆشنبیرو دەسەڵات لەنێوان خۆیاندا بەستیوویانە لەوە زیاتر بەردەوام ببن. دەستەڵات ناچارە زۆر فایل ئاشکرا بکا و ئەو پەیمانە هەڵوەشێنێتەوە. دەبێت پەیمانی دیکە لەگەڵ رۆشنبیرانی دیکەدا ببستێت، ئەوەش بەشێکە لەمیکانیزمی تازەکردنەوەی دەسەڵات، کە بەتەواوی لەگەڵ میکانیزمی تازەکردنەوەی رۆشنبیریی جیاوازە. رۆشنبیر لەژێرەوە بەدەستەڵات دەڵێت لەگەڵ تۆمەو لەسەرەوە بەخەڵك دەڵێ لەگەڵ تۆمە، بەڵام نازانێت بەخۆی بڵێت لەگەڵ (تۆم)ە یان لەگەڵ (جێری)؟ چونکە بەڕاستی گەمەکەیان بەگەمەی فیلمی کارتۆنی (تۆم و جێری) دەچێت. دەستەڵات بەچاوپۆشین لەوەی چەند بەئاگایە، وەکو غەریزەیەك لەهەوڵی ئەوەدایە زۆرترین ژمارەی رۆشنبیر بگۆڕێت، چونکە بەو کارەی نەك هەر رۆشنبیر بێ نرخ دەکات، بەڵکە هەموو ئەو هیوایانەش دەکوژێت، کە لەدەرەوەی خۆیدا، مەبەستم دەرەوەی دەستەڵاتە، بەو رۆشنبیرەوە بەندن، لێرە ئەوەی دەترسێت ئاشکرا ببێت، رۆشنبیرە، نەوەك دەستەڵات، چونکە نهێنییەکانی رۆشنبیر لای دەستەڵاتن، نەوەك بەپێچەوانەوە. رۆشنبیر نەك هەر نەیوستووە نهێنیی بەدەستەڵات ئاشکرا بکات، بەڵکو زیاتر وەکو دەزگایەکی ئینفەرمەشیۆنی خۆی بەو ناساندووە. لەقازانجی رۆشنبیرە ئەو پەیمانە درێژە بخایەنێت و ئابڕووی خۆی بپارێزێت، بەڵام دەستەڵات گوێ بەو قازانجەی رۆشنبیر نادات. بۆیە رۆشنبیر لەوەدا سەرکەوتوو نابێت، کە دوای ئاشکرابوونی پەیمانە نهێنییەکان بۆ دۆخی جاران بگەڕێتەوە، هەتا ئەگەر هەندێك بەردی رەمزییش لەپەنجەرەی ماڵی خزمە دوورەکانی دەستەڵات بگرێت و بەمانایە ترادیشیۆناڵییەکەی و بەمەبەستی شکاندنی شەرەڤی فالۆسیانەی دەستەڵات ناوی ژن و کچەکانیان لەسەر قۆڵ و باسکی خۆی بکوتێت. گۆڕینی شوێنیش دۆخەکە خراپتر دەکات، چاکتری ناکات. رۆشنبیری سەردەمی ئێمە، چونکە پاش ئەوەی دەستەڵات دەریدەکات، بەو چارەنووسەی (موتەنەبی)ی شاعیر ناگات، بۆیە لەژیاندا دەمێنێتەوەو ریسوا دەبێت، دەستەڵات چونکە باوکە، نەك دایك، زۆر دڵڕەقانە لەگەڵ ئەو رۆشنبیرە بەستەزمان و هەژارەدا دەجووڵێتەوە، کەواتە مەسەلەکە ئەوە نییە دایکێك منداڵەکەی لەشیر دەبڕێتەوە، بەڵکو باوکێکەو کوڕەکەی سزا دەدات. دایك دوای ئەوەی منداڵەکەی لەشیر دەبڕێتەوە، سۆزو خۆشەویستییەکانی بەردەوامن، چونکە چ وەکو بایۆلۆژیاو چ وەکو سایکۆلۆژیا ئەو مەمکانە هێشتا هی ئەو منداڵەن، بەڵام ئەو باوکە بەدڕندەی (شاخی کلیمانجارۆ) دەچێت، نەك هەر لەنانی دەبڕێتەوە، بەڵکو کارێکی وای پێدەکات، هیچ باوکێکی دیکە بەخۆی نەگرێت. ناوی بەتەواوی دەزڕێنێت. ئەویش

چۆن؟ بەئاشکراکردنی نهێنییەکانی چەند ساڵەی رۆشنبیر. لەڕێگای میدیایەکانیشی نا، بەڵکو لەسەر زمانی هەندێ لەپیاوانی خۆی و لەدەرەوەی میدیا رەسمییەکان. بەکورتی زۆر سووکی دەکات، یان بەتەعبیری خۆیان ئەتکی دەکات، نەوەك باوکێکی دیکە بەخۆی بگرێت، هەتا ئەگەر باوکێکی دیکەش داڵدەی بدات، ئەو قورساییەی جارانی نامێنێت، چونکە ئەو پرۆسێسەی ئەتککردنە رەگوڕیشەی بۆ ناو ئەقڵیەتی تایەفەگەری دەگەڕێتەوە، بەوەی ماهیەتی ئەو رۆحلەبەرە دێنێتە گۆڕان و بۆ هەتاهەتایە لەناو ژیانی کۆمەڵایەتیی دوور دەخاتەوە رۆشنبیرەکەمان دەورێکی زۆر گرنگ لەوەدا دەبینێت، کە دەستەڵات نەکەوێتە بەرچاوی خەڵك، بەڵکو خۆی ئەرکی وەسفکردنی دەستەڵات دەهاوێتە سەر شانی خۆی، کەواتە رووی راستەقینەی دەستەڵات دەشارێتەوە بەو مەبەستەی ئەوەی لای خەڵك دەبێتە پرسیار، فیگەرەکانی دەستەڵات بن، نەوەك دەستەڵات خۆی. رۆشنبیرەکەمان هەموو فێڵێك لەخەڵك دکات، کە لەنزیکەوە نە دەستەڵات ببینێت و نە هیچ کۆنتاکتێکی لەگەڵیدا هەبێت. دەبێت هەموو کۆنتاکتەکان خۆی رێکیان بخات، ئەمە ئەو پەیمانەیە، کە رۆشنبیر بەنهێنی بە دەستەڵاتی داوەو دەیەوێت بەدڵسۆزیی جێبەجێی بکات. یەکتربینینی دەستەڵات و رۆشنبیر نە بەژوانی دوو دڵدارو نە بە بەیەکشادبوونەوەی دوو براو نە بە ڕووبەڕووبوونەوەی دوو دوژمنیش دەچێت، بەڵکو پێکگەیشتنێکە زۆر تایبەت. رۆشنبیر وەکو ئەوە وایە لەخەوندا دەستەڵات بینێت، بەڵام دەستەڵات لەهەموو کاتێکی دیکە چاکتر هۆشی لەلای خۆیەتی. رۆشنبیرەکەمان کە هەتا دوێنێ ئەوەندە شەیدای ناوبانگ بوو، هەر دە دوازدە لاپەڕەی لاوازی بنووسیبا، بە رۆنیۆ رایدەکێشاو وەکو نانی تیری دەرگا بەدەرگا دەیگێڕا، بەو مەبەستەی خەڵك بزانن نووسەرە. ئێستاش وا گەیشتۆتە لای لووتکەی دەستەڵات و لەحزووری دانیشتووە. وەکو (فرۆید) روونیدەکاتەوە لەخەوندا نیگۆ خاوەنی ئازادییەکی زیاترە، چونکە کۆنترۆڵی یاسا رەوشتییەکانی کۆمەڵگا کز دەبن. ئێستا رۆشنبیر بەوەی گەیشتۆتە لای دەستەڵات، دەیەوێت هەموو ئارەزووە سەبدوال (چەپێندراو)ەکانی خۆی تێر بکات، کە بەگرێی خۆبەکەمزانینەوە بەندن، بەڵام ئەوەی رێگای لێ دەگرێت ویژدانە. ئێستا رابردوو بۆ رۆشنبیرەکەمان گەورەترین بەڵایە، چونکە لەوێ ئەو دەستەڵاتی بەپیسترین شێوەو لەنزمترین ئاستدا وەسف کردووە. ئێستا رۆشنبیرەکەمان ئەوەندەی پێی خۆشە دەستەڵات جوێنی پێ بدات و سووکی بکات، ئەوەندە پێی خۆش نییە رێزی لێبگرێت، چونکە ئەو رێزە پاڕادۆکسالێك دێنێتە گۆڕێ و یادەوەریی هەردوو لایان دەخاتەگەڕ، بەڵام رەزیلیکردن و شکاندنی، بالانسێك دروست دەکات و کەمێك لەو ئازارەی ویژدانی رۆشنبیر دەنیشێنێتەوە. ئەو ئازاری ویژدانە وەك (فرۆید) دەڵێت بەگرێی ئودیپەوە بەندە. ئەو کوڕە پاش ئەو هەموو دژایەتییەی باوکی و ناشیرکردنی رووخساری لەلای خەڵك، ئێستا وا پەشیمانەو بۆ لای گەڕاوەتەوە. رۆشنبیریمان بەزمانێکی راستەوخۆو بەحەرف جوێنی بەدەستەڵات و باوك و باپیری دەستەڵات داوە. ئەوەش رێگایەکی تەقلیدییە. قسەکانی یەکلایەنەن. هی ئەوەی نیین تەفسیری دیکەیان بۆ بکرێت. ئەو دەستەڵاتی هەڵنەوەشاندۆتەوە هەتا بەجیاواز لەهەر پارچەیەکی بکۆڵێتەوە، بەڵکو هەر رووی دەرەوەی دەستەڵاتی بینیوەو بۆی وەسف کردووین. وەکو ئەو مامۆستایە تەقلیدییەی نیگاری شتەکان لەسەر تەختەڕەش دەکێشێت و بەدارەکەی دەستی ئاماژەیان پێدەکات. ئەوە درەختە، ئەوە ئەسپە، ئەوە دیوارە، بەڵام ئەوە دۆلارە. بەلایەکی دیکەشدا ئیشی رۆشنبیرەکەمان لەئیشی ئەو گۆرانیپێژە میللییە دەچێت، کە لەئاهەنگە میللییەکاندا ناوی کەسە راستەقینەکان وەکو خۆیان دەهێنێت، ئینجا بەمەبەستی پێداهەڵدان بێت یان داشۆرین. ئیدی هەقی بەسەر ئەوەدا نییە لەهیچ شتێکیان بکۆڵێتەوە. وەکو روونە زۆربەی کات ئەو گۆرانیبێژە میللییە مرۆڤێکی سادەو دڵپاکە، پێمان ناڵێت بلیمەتێکی گەورەیە. ئەو کەسانەی ناویشیان دەێنێت، کەسانێکی پەراوێزیین و هەر لەگەڕەکی خۆیان ناسراون. خەمی یەکەمی ئەو گۆرانیبێژە بەجۆشدانی ئاهەنگەکەیە، چینییەکان دەڵێن ئەوەی بەجنێو شەڕ بکات، بەماچ ئاشت دەبێتەوە. بۆیە دەشێت رۆشنبیرەکەمان هەر زوو لەگەڵ ئەوەی چەند ساڵە جوێنی پێدەدات، ئاشتبێتەوەو جوێن بەلایەکی دیکە بدات، ئەو لایەنەی هەتا دوێنێ رۆشنبیرەکەمان بەفریادڕەسی دەزانی. دەتوانێت ئەو رەخنە سادەیەی بۆ هەموو دەستەڵاتێك بەکاربهێنێت. ئەویش بەتەنیا بەگۆڕینی ناوی کەسەکان. لەبیرمانە پاش رووخانی رژێمی بەعس، شاعیرێکی قادسیە وتی هەموو ئەو شیعرانەی بۆ (سەدام حسێن)ی وتوون، دەکێرێت ناوی دوو سەرۆکەکەی کوردیان لەجێگای دابنێن. رۆشنبیرمان کارێکی ئاوای کردووە. شەرمەزارییەکەی قورسە. رۆشنبیرەمەکان دەیەوێت نیشانی دەستەڵاتی

بدات، کە رابردووی زەمەنێکی قەڵپەو ئایدلۆژیای بەدی بێگانان تووشی گوناح و خەتایان کردبوو، بەڵام لێرەوە ئەو خەتایانە راست دەکاتەوەو دەبێتە کوڕی ئاقڵی ماڵی باوکی، بگرە رێگا لەخەڵکانی دیکەش دەگرێت خەتا نەکەن. ئەوە گفتێکە رۆشنبیرەکەمان بەنیشانەکانی سەر دەموچاوی و لەمیانی هەندێك قسەی پرتەبلێ، نەوەك راستەوخۆ بەدەستەڵاتی دەدات. مەبەستمان ئەوەیە ئەو قسانە بەڕوونی ناڵێت، چونکە لەحزووری ئەودا پێویستە بەئەدەب بێت و زوو زووش قسەکانی ببڕێت. دەستەڵات بەو ناڵێت چی بۆ بکات و چی بۆ نەکات، چونکە ئەوە لەلایەك مانای ئەوەیە لێی قەوماوەو لەلایەکی دیکەش دانپێدانێکە بەوەی، کە ئەو شتی لەدەست دێت. دەستەڵات مادام رێگای داوە رۆشنبیر بێتە دیوەخانەکەی، ئەوا هەموو شتێکی لەگەڵ دابڕاندۆتەوەو پێویست ناکات هیچ قسەیەکی پێ بڵێت. ئەوە هەقێکەو رۆشنبیر پێش ئەوەی کڵاشەکانی لەحەوشە، نەك لەهەیوان دابکەنێت، لەپۆرتەرەکانی دیوەخانی دەستەڵاتی وەرگرتووە، بەڵام رۆشنبیر بەهەندێك ئاماژە دەیەوێت پێی بڵێ عەشیرەتێك خوێنەری هەیەو ناهێڵێت بەهەڵەکانی ئەودا بچن. (ئۆدیپ) دوای ئەوەی پاشای کوشت و شاژنی مارە کرد، ئینجا زانی ئەوەی کوشتوویەتی باوکییەتی و ئەوەی مارەی کردۆتەوە دایکیەتی. لەوەوە پەشیمان بووەوەو ژیانی لەبەرچاو رەش بوو. رۆشنبیرەکەمان کە بەڕەمز دەستەڵاتی کوشتووەو نیشتیمانی لەژێر دەستی هێناوەتە دەرێ، تازەی زانیوە ئەو نیشتمانە دایکەیەتی. پێشان دەیوت ئەو نیشتمانە بەهیچ جۆرێك هی ئەو دەستەڵاتە نییە. خەونی بەوەوە دەبینی، کە نیشتمانێکی هەبێت، ئەوی تێدانەبێت. ئەوەش لەسایکۆلۆجیادا پێی دەگوترێت کوشتنی رەمزی. زۆرجار هەوڵی کوشتنی نیشتمانیشی داوە یان بەخورافەی زانیوە. وەك ئەو سەردەمەی دەیوت نیشتمان یەکێکە لەپایەکانی رژێمی سەرمارەداری. زیان بەخەباتی کرێکاران دەگەیەنێت، دەبێت نیشتمان نەمێنێت و ئەنتەرناسیۆنالیزم ئەلتەرناتیڤە. ئەوە سەرچاوەکەی ئەو ترسەیە، کە کوڕەکەمان لەترسی ئەوەی نەوەکا باوکی بیخەسێنێت، ئەو خاکە وێران دەکات، کە لەوێ باوکی دەستەڵاتی هەیەو هەڕەشەی لێ دەکات، بەڵام تازەی زانیوە ئەو نیشتمانە بەتەنیا ژنی باوکیەتی و بەو ناشێ. سەیر نییە ئەگەر ئەمڕۆ ئەو لەهەموو کەسێکی دیکە زیاتر باسی ئەوە بکات، کە نیشتمان دایکە، دایکێکی بێگەردە، باوەشێکی گەرمی هەیە. دەیەوێت بڵێت هەموو ئارەزووە بەدەکانی گۆڕیوەتەوە بەخۆشەویستییەکی ئایینییانەو پاکی دایکی، لەمەودوا ئەو دایکەی بۆ باوکی دەپارێزێت، باوکی بەتەنیا هەقی هەیە چی لەو ژنەی خۆی دەکات. ئەمڕۆ لەکاتێکدا گەنجەکان هەزارو یەك بەردی رەمزی لەدەرگاو پەنجەرەی ئەونیشتمانە دەگرن، کە بووەتە ئەدرێسی چەوسانەوەو بێحورمەتی، بەڵام رۆشنبیرمان بەپێچەوانەی جارانی دەڵێت لەسایەی باوکمدا بەهەشتێکەو خوا بەخشیویەتی، لەوەتی لەگەڵ باوکم ئاشتبوومەتەوە، رۆژی گەشی ئازادی و بەختەوەری هاڵاتووە. کاتی خۆی (بەرنارد شۆ) کە چووە خزمەتی (ستالین) لەڕێگا لەناو شەمەندەفەر سەری لەپەنجەرە هێنابووە دەرێ و کێکی بەسەر خەڵکی مۆسکۆی سۆسیالیستییدا دەباران. بەوەش دەیوست بڵێت دنیا لەسایەی (ستالین)ی باوکیدا بۆتە بەهەشت. کێکەکەشی لەبەریتانیای سەرمایەدارییەوە هێنابوو. هەر ئەو کاتە ملیۆنەها کرێکارو خەڵکی چاوساوە نەك هەر نانیان نەبوو بیخۆن، بەڵکە زمانیشیان لێ سەندبوونەوە، نەوەك وشەی ئازای و نانی پێبڵێن. زۆر رۆشنبیر تیرۆرکرابوون، زۆریش لەزیندانەکان بوون. زۆری وەك (سۆلجنستین)یش راونرابوون. لێرە رۆشنبیرەکەمان بەگۆرانیبێژی میللی ناچێت، چونکە ئەو رێزی خۆی و خەڵك دەگرێت، لەگەڵ تەواوبونی ئاهەنگەکە، هەقی بەسەریانەوە نامێنێت. رێگا بەخۆی نادات ببێتە رێنیشاندەریان و پێیانبڵێت دنیا بۆتە بەهەشت یان دۆزەخ. پێیانبڵێت کێ فریشتەیەو کێ ئیبلیس. ئەوە پڕکردنەوەی ئەو دێپریڤایشن (حرمان)ەیە، کە رۆشنبیرمان پێش ئەوەی دەستەڵات ئاوڕی لێ بداتەوە، بەخۆیەوە بینیووە، ویژدانی رۆشنبیر لەمەترسییەکی گەورەدایە، ئەوەی زیاتریش ئازاری دەدات، ئەوەیە، کە ئەو خۆی لەهەر کەسێکی دیکە باشتر دەزانێت رۆشنبیرێکی ساختەیەو بەساختەچییەتی خۆێنەری ساویلکەی بەدوای خۆی داوە. هەتا ئێستا نووسینەکانی نەبوونەتە جێگای قسەو باسی هیچ خوێنەرێکی هۆشیارو یەك نووسەری باشی ناو دنیای رۆشنبیریش ئەوی بەنووسەر نەزانیوە. هەر کەسێك بیەوێت باسێك لەبارەی بیرو فەلسەفەو ئەدەب و هونەرەوە بنووسێت، ئەوەی ئیشی پێی نابێت، نوسینەکانی ئەون، ئەو باش دەزانێت لەبەرئەوە ئاوڕی لێدراوەتەوە، کە لەگوتەکانی پێشانی پەشیمان بووەتەوەو رووی جوێنەکانی لەئاوەدانییەکەی خۆی کردووە. رۆشنبیرەکەمان سوودێکی زۆر لەو نووسینە کرچ و کاڵانە

دەبینێت، کە نەیارەکانی بەزمانێکی سادەو لەنزمترین ئاستی ڕۆشنبیرییدا لەدژی ئەوی دەنووسن. ڕۆشنبیرەکەمان هەتا لەلای دەستەڵاتە، خوێنەری لەبیر نییە، بەڵام هەر کە رووخساری دەستەڵات لەبەرچاوی بزر بوو، ئینجا ئەو وەکو چاکێتەکەی (گۆگۆڵ) لێی بڵند دەبێت. سەر ڕێگاکانی لێ دەگرێت وەك (حەمەتاڵی بانە). ئەویش لایەکەی دیکەی ویژدانی ئازاد دەدات. ئەو هەتا دوێنێ پێی وتووە دوژمنی ئەو دەستەڵاتە چەوسێنەرەیەو ئەمڕۆ بەئەدەب و گوێڕایەڵانە چۆتە دیوەخانەکەی. وەکو وتمان ڕۆشنبیر لەخەوندا دەستەڵات دەبینێت و دەستەڵاتیش لەگەرمەی ئاگایی خۆی دایە. لەبەرئەوە دەستەڵات دەزانێت پاش ئەو دیدارە ئاشکرایەیان. ئەو ڕۆشنبیرە هیچ خوێنەرێکی سەربەخۆی نامێنێت. ئەوانەی بەشان و باڵیدا هەڵدەدەن، بەتەنیا میدیای حیزبیین و وەکو ئەندامێکی گوێڕایەڵی حیزبی، نەوەك وەکو ڕۆشنبیر تەماشای ئەو ڕۆشنبیرە ساختەیە دەکەن. وەکو ئەوەی ئەو ڕۆشنبیرە کابرایەکی گەڕیدە بێت و بەمەبەستی فرۆشتنی خەنجەرێکی ئەنتیکی نایاب هاتبێتە خزمەتی دەستەڵات. خەنجەرەکەی بەدێدەهێڵێت و هەقەکەی وەردەگرێت. ئەو کابرایە چونکە خۆی خەنجەرەکەی دروست نەکردووە، لەبەرئەوە دەستەڵات پێویستی بەوە نییە رایبگرێت و خەنجەری دیکەی ئاوا عەنتیکەی پێ دروست بکات. رەنگە ئەو خەنجەرەی لابمابووایە، نەشارەزایانە ورگی مەڕێکی ئەوی پێ هەڵبدرڕیبا، بەڵام تازە فرۆشتی و سەلامەتە. دەستەڵات بەمانایە ترادیشیۆناڵییەکەی ئارەزووی کۆکردنەوەی جۆرەکانی خەنجەری هەیە. هەر کەسێك خەنجەری پێبێت، ئەو لێی دەکڕێت. ئەوەی ئەو خەنجەرەی دۆزیبێتەوە، ئەوە هەر جارێك ڕێی دەکەوێتە دیوەخان، بەڵام ئەوەی خۆی دروستی بکات، ئەوە حیسابەکەی بەشێوەیەکی دیکەیە. هەیانە شانسی هەیەو زۆر زۆر خەنجەر دەدۆزێتەوە. هەشیانە فێڵبازانە، هەر ئاوا دەکات، خەنجەرێك دەدزێت. هەتا ئێستا ئەوانەی دەستەڵات مامەڵەی لەگەڵدا کردوون، خۆیان خەنجەرەکانیان دروست نەکردووە. یان دزیویانە یانیش دۆزیویانەتەوە. ئەو ڕۆشەنبیرەی بیەوێت لەوان نەچێت، دەبێت هەر لەبنەڕوەتەوە واز لەخەنجەر بێنێت، ڕۆژی ئەوە هاتووە چیدی خەنجەر نەبێتە رەمزی ڕۆشنبیری، کە زۆر بەئاسانی ئاڵوێری پێدەکات و هەر ئەوە سومبولی پیاوەتییشە، بەوەی دەستەڵات بەردەوام لەهەوڵی ئەوە دایە سیمایەکی نێرانە بەڕۆشەنبیریی بدات.

لێرە مەسەلەیەکی دیکەش هەیە، نابێت بەسەریدا تێپەڕین، ئەویش ئەوەیە دەستەڵات ڕێگای ڕۆشنبیرمانی داوە لەپاڵ ئەو هەموو ستایشکردنە ی ئەودا، بەخەڵکیش بڵێت ئەو سەر بەدەستەڵات نییە. ئەوە بەتەواوی لەقازانجی دەستەڵاتە، ، چونکە دەیەوێت پێمان بڵێت، کە ڕۆشنبیری سەربەخۆش پشتی ئەو دەگرن و ئازادییەکی زۆریش لەنیشتمانی دەستەڵاتدا هەیە. ڕۆشنبیرەکەمان زۆر بەخۆشحاڵییەوە ئەوە دەکات، چونکە دەیەوێت بەخوێنەر بڵێت هێشتا دژی دەستەڵاتەو زۆریش ئازایە. ناوبەناوییش ڕۆشنبیرەکەمان هەندێك رادیۆو ڕۆژنامەی بەناو نیوترالْ دەقۆزێتەوە بەو مەبەستەی ئابڕووی خۆی پێیان بپارێزێت و بڵێت ئەها ئەوانە بایەخم پێ دەدەن.؟!

ئەو ڕۆشنبیرە نەیتوانیوە هیچ کێشەیەکی جدی نە لەگەڵ دەستەڵاتی سیاسی و ئایینی و نە لەگەڵ قەناعەتە دۆگماییەکانی خوێنەردا بێنێتە گۆڕێ، بەڵکو زۆربەی کات لەپێناوی شاردنەوەی ئەو پەیوەندییەی نێوان خۆی و دەستەڵاتدا، پەلاماری ئازادییەکانی خەڵکی داوە. بەمەش تەنها توانیوویەتی ئاژاوەیەك بخولْقێنێت، نەك شەڕێك بەرپابکات. ئەو کەسانەی ڕۆژگارێك هیوایان بەو ڕۆشنبیرە بووە لەبەرامبەر دەسەڵاتدا شەڕیان لەپێناودا بکات، ئەو بەپێچەوانەوە دەستی دەسەڵاتی گرتووەو بۆ سەرئازادیی ئەوانی درێژکردووە، ئەو خەڵکەی کردووە بەدز، جەردە فێڵباز، گەمژەو هیمۆسێکسوال و دەیان سیفەتی دیکەی ناشیرینی داونەتەپاڵ. ئەو ڕۆشنبیرە بەوەدا، کە هیچ پڕۆژەیەکی بۆ ئایندە نییە، ئیشەکەی کتومت لەئیشی پیاوی ئایینی دەچێت. هەردووکیان لەسەر مردووان قسە دەکەن. پیاوی ئایینی نوێژیان لەسەر دەکات و ڕۆشنبیر دەڵێت ئەوانە دواکەوتوو بوون، نەزان بوون، دز بوون، هۆمۆسێکسوال بوون، بۆیە بەو چارەنووسە گەیشتن. ڕۆشنبیر نازانێت لەبارەی ژیانەوە هیچ بڵێت، چونکە ژیان دەستەڵات دەستی بەسەردا گرتووەو بۆی نییە لێی نزیك بکەوێتەوە. ڕۆشنبیر مجێوری گۆڕستانەو لەوێ ژیاننامەی مردووەکانمان بۆ دەخوێنێتەوە. هەتا رووداوی مەرگ زیاتر بێت، ئەو ڕۆشنبیرە زیاتر دەڵێت و دەنووسێت و ژمارەو قەبارەی کتێبەکانی گەورتر دەبن. ڕۆشنبیر دوای ئەو ئاژاوانەی لەگەڵ خەڵك، نەك لەگەڵ دەستەڵاتدا ناویەتییەوە، خۆی بۆ پاکانەکردن

تەرخان کردووە. هەموو پرۆژەی ئەو رۆشنبیرە ئەوەیە بۆمان روونبکاتەوە، کە ئێمە بەهەڵە لێی تێگەیشتووین. بۆئەمەش پەنا بۆ میدیاکان دەبات و لەنزمترین ئاستی زماندا دێتەگۆ. لێرەوە بەرهەمی زیاددەکات، بەبێ ئەوەی ئەو بەرهەمەی هیچ کاریگەرییەکی لەسەر فیکری ئێمەدا هەبێت.

زۆر کەس وادەزانن کە وەختێك لەسەر شاشەی تیڤی دەستەڵات و رۆشنبیر پێکەوە دەبینن، یان کاتێ سەرنج دەدەن و ئەو رۆشتبیرە لەنووسینەکانیدا ستایشی ئەو دەستەڵاتە دەکات، ئەوە سەرەتای ئەو کۆنتاکتەی نێوانیانە، بەڵام راستییەکەی ئەوە ئاشکرا بوون و سەرەتای کۆتایی ئەو کۆنتاکتەیە، کە لەمێژە بەنهێنی بەستراوە. لێرە رۆشنبیر زیاتر بەیاریکەر دەچێت. لەپێشبڕکێی خزمەتکردنی دەستەڵاتدا سەرکەوتووەو پاداشتی خۆی وەردەگرێت. مەرج نییە لەخولی داهاتوودا هەر ئەو یاریکەرە بیباتەوە، هەتا ئەگەر هەمان توانای جارانیشی هەبێت و لەپاریش خۆشبەزتر بێت. لێرە یەك دوو پرسیار دێنەگۆڕێ، ئایا ئەو رۆشنبیرە، کە ئێتسا بەتەواوی خۆی بەدەست دەستەڵاتەوە داوە، لەبەرئەوە ئەو دەستەڵاتە خۆماڵییە. بۆچی لەسەردەمی دەستەڵاتی بێگانەدا ئەو لەبەرەی ئۆپۆزیشۆندا بوو؟ بەڕای من بەتەنیا لەبەرئەوە بوو، کە رۆشنبیرەکەمان ئەوسا بەدەست نەبوونی ناوبانگ و خوێنەر دەیناڵاند، چونکە لەمەسەلەی نووسین و زماندا هێزو توانای ئەو نووسەرانەی نەبوو، کە دەستەڵات رۆڵی پێ دەسپاردن. تەنانەت لەبەری ئۆپۆزیشۆنیشدا ئەو هەرە لەپەراوێز بوو، چونکە لەچاو ئەوانیشدا ئەو هیچ توانیەکی نەبوو. هەموو هەوڵێکی بۆ ئەوە بوو بناسرێت و ئارەزووە سەبدوالییەکانی خۆی تێر بکات. هەستی بەوە دەکرد، کە لەچاو نووسەرانی نەوەی خۆیدا بەکەم تەماشا دەکرێت. کەس لەڕۆژنامەو گۆڤارەکاندا ناوی نەدەهێنا. بەڕای من ئەگەر توانای نووسەرانی قادسیەی هەبا، ئەوسا پەنای بۆ لایەنی شۆڕشێگڕی و هوتاف نەدەبرد. بەلایەنی کەم نووسەرێکی وەکو ئەو نووسەرانەی لێ دەدەچوو، کە نە بۆ بەعسیان نووسی و نە لەدژیشی راوەستان. ئەگەرچی ئەوەی ئێمە لەو چەند ساڵەدا لەو رۆشنبیرەمان بینیوە، ئەوە نیشان دەدا، کە ئەو ناوەڕاستی هەڵنەدەبژارد. رۆشنبیرمان هەموو رێگایەکی گرتەبەر هەتا بناسرێت، زیاتر لەئایدیۆلۆژیایەك و حیزبێکیشی تاقیکردەوە. بەسەیری نازانین ئەگەر رۆشنبیرمان تیژترین زمانی بۆ شکاندنی نووسەرانی نەوەی خۆی بەکارهێنابێت. پێی وابووە نووسەرە گەورەکان هەموو ئەوانەن، کە لەڕابردوو ژیاون و لەمێژە مردوون. ئەوە ئارەزوویێکی تاناتۆسیانەیەو دەیەوێت هەموو شێتك بکوژێت. دەیەوێت بڵێ دنیا هیچی جوانی تێدا نەماوەو دەبێت وێران بکرێت. دەبینین ئەو رۆشنبیرە پەلاماری جوانترین تێکستی ئەو سەردەمەی داوەو ویستوویەتی بیانکوژێت، مەسەلە ئەوە بوو باوکێك نەبوو بیکاتە هی خۆی و هەمان بایەخی برایەکانی پێ دبات، هەتا هێمن بێتەوەو ئەو حماسەی نەمێنێت. رۆشنبیرمان کە کە ئەمڕۆ خۆی بەدەست ئەو دەستەڵاتە خۆماڵییە داوە، ئەوسا هەر ئەو دەستەڵاتەی لەخانەی دەستەڵاتە بێگانەکە دانابوو. ئایا ئەگەر هەر گوتەکەی خۆی رەچاو بکەین، مانای ئەوە نییە ئەو خۆی بەدەست دەستەڵاتە بێگانەکەش داوە؟

دەستەڵات کاتێ دەیەوێت رۆشنبیرێك بەیەکێکی دیکە بگۆڕێت، بەتەنیا مەبەستیەتی شێوازەکانی ئەو وەسفە بگۆڕێت، ئەگیانا ئەو رۆشنبیرە بەستەزمانە نە هیچ نارەزاییەکی نیشانداوەو نەپێی خۆشە بیگۆڕن. دەستەڵات پێویستی بەوەسفی دیکەی خۆی هەیە بەو مەبەستەی بەردەوام رووی راستەقینەی خۆی بشارێتەوە. هەر کاتێك ئەو رۆشنبیرە دەبێتە باسی کۆڕ و کۆمەڵانی خەڵك، ئەوا دەستەڵات بەهەموو جۆرێك دەیەوێت لەخۆی دووربخاتەوە، نەوەك لەرێگای وی بکەوێتە بەچاوان و بکرێتە بابەتی قسەو باس. ئەمە ئەو گیا تاڵەیە، کە مەڕی دەستەڵات حەزی لێ ناکات. دەیەوێت بڵێت رۆژگارێك ئەو رۆشنبیرە لێی قەوماوەو ئەو بەخێری خۆی نانی پێداوە، ئەگینا ئەو هیچ داهێنانێکی نەکردووە. لەگەڵ ئاشکرابوونی هەر فایلێکیشدا، ئەو کائینەی ناویان لێناوە خوێنەر باجەکەی دەدات و وەکو ملوانکە گوناهەکانی لەمل دەکرێن. لەئەفسانەی (ئۆدیپ پاشا)شدا، بەشێکی زۆری خەتایەکە دەکەوێتە ملی ئەو شوانە هەژارەی، کە وەختێك (ئۆدیپ) بەمنداڵیی فڕێدرابوو، ئەو هەڵیگرتەوەو گەورەی کرد.

تێبینی: ئەو بابەتە لەئەنجامی گفتوگۆیەکی تەلەفۆنیی نێوان کاک گۆران عەبدوڵڵاو مندا هاتە گۆڕێ. مەسەلەکەم تەنها وەك چیرۆکنووسێك بینیوەو بەدیدگایەکی ئەدەبیش نووسیوومە. هەر لێرەیشەوەیە وەکو جێگۆڕکێی کارەکتەرو رووداو لەچیرۆك و رۆماندا، ئاوا تێکەڵییەکم لەنێوان ئاستەکانی (رۆشنبیری)و جۆرەکانی (رۆشنبیر)یشدا دروستکردووە.

ئەم بابەتە لە گۆڤاری هەنار ژمارە17 بڵاو بۆتەوە